

Avkastningen avgör valet av grovfodergröda

Majs eller vall som grovfoder avgörs av skördenivån på gården. I foderstaten gynnas majs av ett högt spannmålspris och ett lågt pris på proteinfoder. Men en mix av både majs och vall kan vara positivt för foderstaten.

ANN-THERESE PERSSON OCH
CARL BLACKERT, VÄXA HALLAND

Vem ska odla fodermajs och vem ska odla vall? Steg ett är att jämföra produktionskostnaderna. Räknar man med dagens priser på förnödenheter är produktionskostnaden 13 öre högre per kilo ts för vall än majs vid avkastningen 10 ton ts för båda grödorna vid 10 procent lagringsförlust (tabell 1). Är avkastningen på majs 2 ton högre än vallen skiljer det 29 öre till majsens fördel. Är majsavkastningen däremot 2 ton lägre per hektar blir vallen 12 öre billigare. Av exemplet framgår att det är viktigt att veta både avkastningsnivåerna och lagringsförlusterna på gården för att kunna göra riktig bedömning.

Avkastningen av de både grovfodergrödorna skiljer sig åt mellan olika delar av

landet. Generellt ger ofta majs en högre avkastning än vall i södra och östra Götaland på lätta jordar och i torrare klimat. En sammanställning utförd av Hushållningssällskapet visade att majs i genomsnitt under ett par år avkastat 2-3 ton mer än vall i områdena kring Kalmar och Kristianstad. I västra Götaland var skillnaden mellan majsens och vallen avkastning däremot liten. Längre norrut kan majs också vara intressant, men endast i gynnsamma odlingslägen.

Justera produktionskostnaden

Men inte bara klimat och jordart avgör fodergrödornas relativa konkurrenskraft. Regionala stöd gör att man behöver justera

– proffs på spannmålshantering

Eskilstunav. 34, 645 34 Strängnäs
Tel 0152-180 20
Regionkontor Väst: 073-98 09 336
Regionkontor Syd: 044-21 36 00
www.svenska-antti.se

Avkastning i fält (ton ts/ha)	Kostnad för vallensilage (kr/kg ts utfodrat)			Kostnad för fodermajs (kr/kg ts utfodrat)		
	Vid följande lagringsförluster:					
	5 %	10 %	20 %	5 %	10 %	20 %
8	1:46	1:54	1:73	1:53	1:62	1:82
10	1:42	1:50	1:69	1:30	1:37	1:54
12	1:26	1:33	1:50	1:15	1:21	1:36
14				1:03	1:09	1:2

Tabell 1. Produktionskostnad för vall- och majsensilage vid olika avkastningsnivåer och lagringsförluster. Vid 10 procent lagringsförluster måste vallen avkasta 12 ton ts per hektar för att nå samma produktionskostnad som majs vid 10 ton ts per hektar.

produktionskostnaden beroende på var i landet man befinner sig (tabell 2).

Majs vid högt spannmålspris

Sista steget är att titta på hur intressant majsensilage är i foderstaten. Vi har med hjälp av det nya fodervärderingssystemet NorFor optimerat olika foderstater på 35 kilo ECM (tabell 3). De fodermedel som använts vid beräkningen är vete, soja, HP-massa samt vallfoder, mineraler och majsensilage av bra kvalitet.

Resultatet visar tydligt att majsensilage är intressant på många gårdar när spannmålspriset är högt och priset på soja är lågt. Med nuvarande förhållandevis låga spannmålspriser i kombination med ett högt sojapris har dock majsensilage det svårt att prismässigt slå sig in i foderstaterna.

Mix är optimalt

Men att följa marknadens snabba kast är inte möjligt när det gäller utfodring av fodermedel där odlingen kräver en betydligt mer långsiktig planering. Majsensilage har positiva egenskaper som gör att det är ett bra fodermedel att arbeta med i välbalanserade foderstater, bland annat ger det korna fastare magar. Detta kan uppväga att det i flera fall blir något dyrare foderstater. Men inte i något av foderstatsalternativen konkurrerar majsensilage ut vallen helt, utan vallfoder krävs för att korna skall fungera på ett optimalt sätt. En mix med en tredjedel majs, två tredjedelar vallensilage och gärna en del HP-massa ger oftast en bra foderstat.

Hur konkurrenskraftig majsensilage är avses alltså främst av majsensilage avkastning i

förhållande till vallen, men även följande faktorer har stor betydelse:

- Majsensilage gynnas av ett högt spannmålspris liksom ett lågt pris på proteinråvaror.
- Majsensilage missgynnas i områden med regionala stöd för vallodling.
- Majsensilage måste praktiskt kunna lagras och utfodras på gården.

Slutligen kan vi bara återigen konstatera hur viktigt det är att titta på varje gårds förutsättningar för att en korrekt optimering ska kunna göras. ■

Så räknade vi ut produktionskostnaden

□ Priset på handelsgödselkväve är 15 kr/kg. Kvävegivan justeras utifrån skördenivå, 210-300 kg N till vall och 140-170 kg N till majs. Både vall och majs får 40 ton nötflyt per år. Dessutom 100 kg MAP 12-23 till majsensilage.

Högt spannmålspris gynnar majs i foderstaten

Pris foder-vete kr/kg	Pris soja kr/kg	Pris HP-massa kr/kg ts	Optimerad förbrukning av fodermajs och foderkostnad per djur och dag vid följande pris på fodermajs:					
			1:20 kr/kg ts		1:30 kr/kg ts		1:50 kr/kg ts	
kr/kg	kr/kg	kr/kg ts	kg ts majs	kr/djur	kg ts majs	kr/djur	kg ts majs	kr/djur
1:20	2:50	1:20	4,6	33:93	1,2	34:26	0	34:30
1:20	2:50	1:50	1,2	35:00	0	35:00	0	35:00
1:20	3:50	1:20	0	36:56	0	36:56	0	35:56
1:20	3:50	1:50	0	37:25	0	37:25	0	37:25
1:60	2:50	1:20	5,6	34:27	5,8	34:84	5,8	35:99
1:60	2:50	1:50	5,8	35:85	5,8	36:43	4,6	37:49
1:60	3:50	1:20	4,6	38:46	4,6	38:92	0	39:24
1:60	3:50	1:50	4,6	39:76	0	39:89	0	39:89

Tabell 3. Optimal mängd fodermajs vid priset 1:50 kr/kg ts för vallensilage. Beräkningarna är gjorda vid två prisnivåer på vete, soja och HP-massa samt tre olika priser på majsensilage. Majsensilage blir konkurrenskraftig när spannmålspriset är högt (1:60) och sojapriset lågt (2:50).

Stöd påverkar produktionskostnaden

Ändrad parameter ensilage (kr/kg ts utfodrat)	Vall	Majs
1/2 priset på handelsgödsel	- 0:17	- 0:11
Arrende, gårdsstöd +1 000 kr	+0:11	+0:11
Ingen fånggröda, vårplöjning		+0:08
Regionalstöd 1	- 0:48*	
Regionalstöd 2 och 3	- 0:41*	
Regionalstöd 4a	- 0:29*	
Regionalstöd 4b och 5a	- 0:18*	
Regionalstöd 5b	- 0:11*	
Regionalstöd 5c, 5m	- 0:04*	

Tabell 2. Justeringar vid avkastning 10 ton ts per hektar och 10 procent lagringsförlust. I områden med vallstöd drar majsensilage det kortare strået. * = Djurkopplat vallstöd och kompensationsbidrag. Förutsätter att det finns tillräckligt med djur. Kompensationsbidraget är beräknat utifrån att det finns mindre än 90 hektar vall och betesmark på gården.

□ Vallen skördas 3 gånger vid avkastning 8 ton och 4 gånger vid 10-12 ton. Vallkvalitet är i medeltal 10,5 MJ/kg ts, 170 g råprotein/kg ts. Gården lejer in självgående hack och 2 traktorekipage vid skörd av både vall och majs. Avstånd till fält är under 2 km. Vålarronderade fält. Kostnad för plansilo ingår med 12 öre/kg ts för vallen, med 10 öre/kg ts för majsensilage.

□ I kalkylen ingår inte gårdsstöd och kostnad för markränta/arrende. Ersättning för fånggröda och vårplöjning ingår 2 år av 3 i majsensilage. Vallstöd ingår med 300 kr/ha.